

**A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény
2018. április 1-jén hatályba lépő módosításai**
(A módosításokat megállapította: 2017. évi CLXXXI. törvény)

Az örökségvédelmi törvény (Kötv.) 2018. április 1-jén hatályba lépő módosításai az ingó kulturális javak védelmét érintően jelentős változásokat hoznak, elsősorban a lopott és eltűnt kulturális javak visszaszerzése, valamint a végleges és ideiglenes kiviteli engedélyezés terén. A következőkben ismertetjük a változásokat, az új törvényszöveg idézetével, valamint annak részletes magyarázatával.

* * *

Lopott, eltűnt műtárgyak visszaszerzése:

53/A. § (1) Ha a hatóság hatósági ellenőrzés vagy az 52. § (2) bekezdése alapján lefolytatott ellenőrzése során, vagy bejelentés alapján megállapítja, hogy a kulturális javak körébe tartozó tárgy őrzési helye ismeretlen (a továbbiakban: eltűnt kulturális javak), az őrzési hely megállapítása érdekében elrendeli annak körözését.

53/B. (1) Az e törvény 71. § (2) bekezdése c) pontja szerinti nyilvántartásba bejegyzett kulturális javak előkerülése esetén a hatóság megvizsgálja a nyilvántartásból történő törlés indokoltságát.

(2) Kétség esetén a tárgy birtokosa köteles bizonyítani a birtoklás jogszerűségét és azt, hogy a tárgy birtokba vétele vagy tulajdonjogának a megszerzése során úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, különös tekintettel a jogellenesen kivitt kulturális javak visszaszolgáltatásáról szóló 2001. évi LXXX. törvény 3. § (3) bekezdésében foglalt szempontokra.

(3) Amennyiben a tárgy visszaadása iránt igényt terjesztenek elő, és az igényt igazolják, a birtokos köteles a tárgyat az igénybejelentő részére visszaadni.

(4) Amennyiben a birtokos bizonyítja, hogy a (2) bekezdésben foglaltak szerint járt el, a visszaadáskor az igénybejelentőtől méltányos és ésszerű kártalanítás illeti meg.

(5) Kulturális javak kereskedelmi forgalomban – így különösen árverésen – történő átruházása esetén a (2) bekezdés szerinti eljárásra a kereskedő köteles, ezért a vevő részéről a (2) bekezdésben foglaltakat teljesülniük kell tekinteni.

(6) A tárgy visszaadásának elrendelése iránti keresetet bírósághoz kell benyújtani, a bíróság dönt a visszaadás elrendeléséről és a kártalanításról.

A módosítás oka:

Az új 53/A. § (1) bekezdése alapján a (műtárgyfelügyeleti) hatóság a kulturális javak teljes körére körözést rendelhet el. Indokolt annak biztosítása, hogy a körözési rendszerben feltüntetett kulturális javak körébe tartozó dolgok közérdekből nyilvános adatok körébe tartozzanak. Ennek az adatok nyilvánosságra hozatalában, megismerhetőségében, hozzáférhetőségében van jelentősége, ezért szükséges ehhez igazítani a körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról szóló 2013. évi LXXXVIII. törvényt is. Az új rendelkezést gyakorlati tapasztalatok, lopott, majd előkerült kulturális javak esetei indokolják. A kulturális hatóság által 2004 óta vezetett lopott és eltűnt kulturális javak nyilvántartása alapján már több lopott tárgy megkerülése is előmozdítható volt. Több esetben is azonban a bűncselekmény elévülte, vagy egyéb körülmények miatt a felbukkant lopott tárgyak sorsának rendezése nem történhetett meg megnyugtató módon. Az új rendelkezés az ilyen ügyeket hivatott megoldani nemzetközi egyezmény, illetve a vonatkozó európai uniós közösségi szabályozásból átvett megoldásokkal. Ez alapján az előkerült, lopott kulturális tárgy az eredeti tulajdonosa részére visszaadandó azzal, hogy a visszaadó felet kártalanítás illeti meg, ha a szerzés során kellő gondossággal és körültekintéssel járt el. A kellő gondosság és körültekintés feltételeinél meghatározásában – pontos kereszthivatkozással – igazodik a közösségi jogszabály átültetéséről rendelkező 2001. évi LXXX. törvényben előírtakhoz. A kereskedelmi forgalomban történő szerzés esetén a vevő részéről jogos elvárásnak tekinthető, hogy a kereskedő az áru eredetének tisztázása érdekében az ésszerűen hozzáférhető adatellenőrzéseket elvégzi. Ezért

ott a kellő gondosság és körültekintés feltételeit a kereskedőnek kell biztosítani, a vevő részéről ez teljesítettnek tekintendő.

A védetté nyilvánított kulturális javak körébe tartozó tárgyak eltűnésekor a kulturális javak hatósága jogosult a körözés elrendelésére, amennyiben rendelkezésre állnak az adatok. Az elrendelésre most már teljesebb körben lesz lehetőség, nem kizárólag a védetté nyilvánított kulturális javakra szűkítve. Ezáltal lehetővé válik, hogy a kulturális örökség eltűnt elemi közül tágabb kör, pl. a közgyűjteményi leltári darabok esetén is igénybe vehető legyen ez az eszköz.

* * *

73. § (1) A védetté nyilvánított kulturális javak esetében a nyilvántartás tartalmazza:

- a) a tárgy részletes leírását, valamint az azonosítását lehetővé tévő egyéb adatokat;
- b) a tárgy tulajdonosának és birtokosának természetes személyazonosító adatait, valamint lakcímét;
- c) a tulajdonszerzés idejét és módját;
- d) a tárgy - állandó, illetve ideiglenes - őrzési helyét;
- e) a külön jogszabályban meghatározott egyéb adatokat.

(2) A jogellenesen eltulajdonított kulturális javak esetében a nyilvántartás tartalmazza:

- a) a tárgy részletes leírását, valamint az azonosítását lehetővé tévő egyéb adatokat;
- b) a tárgy tulajdonosának és birtokosának természetes személyazonosító adatait, valamint lakcímét;
- c) a cselekmény elkövetésének az idejét és helyét;
- d) az eljáró szerv nevét és ügyszámát.

A módosítás oka:

Az új rendelkezést gyakorlati tapasztalatok, lopott, majd előkerült kulturális javak esetei indokolják. Célja, hogy a lopott kulturális javak esetén a visszaszolgáltatás (restitúció) hatékonyabban történhessen meg. Ennek érdekében szükséges a lopott tárgyak eredeti tulajdonosának (sértettnek) a személyes adatait nyilvántartásba venni, hogy az előkerülés esetén értesítetők, illetve visszaellenőrizhetők legyenek. A személyes adatok kezelése törvényi szintű felhatalmazást igényel.

* * *

Közgyűjteményi tárgyak ideiglenes kiviteli engedélyezése:

55. § (5) Az e törvény alapján védett kulturális javakra vonatkozó, az Európai Unió tagállamaiba történő kivitele esetén a kulturális javak kiviteléről szóló 116/2009/EK rendelet céljából a Bizottság 1081/2012/EU végrehajtási rendelete 13. cikke alapján kiállított általános nyílt engedély az (1) bekezdésben meghatározott ideiglenes kiviteli engedélynek minősül.

A módosítás oka:

A védett kulturális javak ideiglenes kiviteli engedélyezése a statisztikai adatok szerint túlnyomórészt a hazai múzeumok külföldi kölcsönzési forgalmát fedi le. Muzeális intézmények esetén a külföldi kölcsönadás a gyakorlatban az eddigiekben kettős engedélyezés alá esett, hiszen a múzeumi jogszabályok alapján (1997. évi CXL törvény 38/A. (6) bek.) a külföldi kölcsönzés a kultúráért felelős miniszter (EMMI) hozzájárulása szükséges. A külföldre szállítás pedig jogszerűen csak a kulturális javak hatósága (Ministerelnökség) által – magyar vagy EU közösségi jogszabály alapján – kiállított engedéllyel lehetséges. Tekintettel arra, hogy a külföldi kölcsönzési hozzájárulás és a kiviteli engedélyezés tartalmilag azonos feltételeket vizsgál, ezért a kettős engedélyezés fenntartása csak a legszükségesebb mértékben indokolt. Az EU közösségi szabályozásban a tagállamok részére biztosított általános nyílt kiviteli engedélyezés eszközének bevezetésével lehetővé válik, hogy azon állami muzeális intézmények, melyek szakmai, szervezeti és pénzügyi erőforrásai tartósan biztosítottak, az öt évre adható, többször is felhasználható „keretengedélyt” megkapják, mellyel a

gyűjteményükbe tartozó bármely darabot jogszerűen vihetik ki EU-n belül és kívül is, ha az adott külföldi kölcsönzéshez az EMMI miniszter hozzájárult. Ez az éves szintem 200 ideiglenes kiviteli engedélyezési ügy java részénél jelentős egyszerűsítést eredményez mind az ügyféli (közgyűjteményi), mind a hatósági oldalon.

* * *

Nem kiviteliengedély-köteles tárgyak kivitele:

Hatályát veszti a 57. § (2) bekezdése.

A módosítás oka:

A hatályon kívül helyezendő rendelkezés az adminisztratív terhek csökkentését, az eljárások gyorsítását szolgálja. A nem kiviteli engedélyköteles tárgyak esetén a továbbiakban a hatóság már nem – a kiviteli engedélyezéssel azonos, időigényesebb eljárás keretében jár el és – műtárgykísérő igazolást állít ki, hanem egy gyorsabb eljárás keretében igazolja (pl. a kérelemre rávezetett záradékszerű hitelesítéssel), hogy az érintett tárgy nem tartozik az örökségvédelmi jogszabályok szerint kiviteli engedélyköteles kulturális javak körébe.

* * *

73. § (1) A védetté nyilvánított kulturális javak esetében a nyilvántartás tartalmazza:

- a) a tárgy részletes leírását, valamint az azonosítását lehetővé tévő egyéb adatokat;**
- b) a tárgy tulajdonosának és birtokosának természetes személyazonosító adatait, valamint lakcímét;**
- c) a tulajdonszerzés idejét és módját;**
- d) a tárgy - állandó, illetve ideiglenes - őrzési helyét;**
- e) a külön jogszabályban meghatározott egyéb adatokat.**

(2) A jogellenesen eltulajdonított kulturális javak esetében a nyilvántartás tartalmazza:

- a) a tárgy részletes leírását, valamint az azonosítását lehetővé tévő egyéb adatokat;**
- b) a tárgy tulajdonosának és birtokosának természetes személyazonosító adatait, valamint lakcímét;**
- c) a cselekmény elkövetésének az idejét és helyét;**
- d) az eljáró szerv nevét és ügyszámát.**

A módosítás oka:

Az új rendelkezést gyakorlati tapasztalatok, lopott, majd előkerült kulturális javak esetei indokolják. Célja, hogy a lopott kulturális javak esetén a visszaszolgáltatás (restitúció) hatékonyabban történhessen meg. Ennek érdekében szükséges a lopott tárgyak eredeti tulajdonosának (sértettnek) a személyes adatait nyilvántartásba venni, hogy az előkerülés esetén értesítetők, illetve visszaellenőrizhetők legyenek. A személyes adatok kezelése törvényi szintű felhatalmazást igényel.

* * *

Kiviteliengedély-köteles tárgyak körének szűkítése:

A törvény 1. melléklete helyébe új (tartalmilag módosult) 1. melléklet lép.

A módosítás oka:

Az elmúlt évek során a kiviteli engedélyezési, valamint a védési eljárások során szerzett tapasztalatok alapján egyértelműen megállapítható, hogy a 2014-ben bevezetett rendszer korrekcióra szorul. A 2014 januárjában meghatározott, kiviteli engedélykötelesség küszöbét jelentő forgalmi értékek mára már nem felelnek meg sem az örökségvédelmi érdekeknek, sem a műkereskedelmi árakat nem tükrözik. Az időközben megélénkült műtárgyforgalom és kereslet az árak jelentős emelkedését idézte elő, így az örökségvédelmi szempontból is jelentősebb tárgyak már a magasabb forgalmi értékűek

között keresendők. A magasabb forgalmi értékűszöbök meghatározásánál figyelembe vettük az elmúlt évek során védetté nyilvánított kulturális javak értékesítési árait, a kiviteli engedélyezésen felbukkant tárgyak árnyilatkozatait, az elmúlt évek piaci, aukciós áremelkedését, valamint a nemzetközi összehasonlítást. Ez utóbbi összehasonlítás alapján is megállapítható, hogy a korábbi Forint-értékek európai összehasonlításban is a legalacsonyabbak közé számítanak, amit ma már az élénk műkereskedelem és hazai gyűjtői kereslet sem indokol: az ország műtárgy megtartó- és felszívó képessége – a természetes piaci folyamatok alapján, adminisztratív beavatkozás nélkül is – jelentősen javult. Mindezek alapján az egyes műtárgy kategóriáknál meghatározott forgalmi értékűszöböket jelentős mértékben (pl. festmények esetén 100.000 Ft-ról 1.000.000 Ft-ra, szobrok esetében 50.000 Ft-ról 500.000 Ft-ra, míg az egyéb régiségek esetén 50.000 Ft-ról 300.000 Ft-ra) emeli a törvény.

A kiviteliengedély-köteles, nem védett kulturális javak 2018. április 1-jétől

<i>Kate gória</i>	<i>Meghatározás</i>	<i>küszöb neve</i>	<i>értékhatár</i>
1.	A földből és a víz alól előkerült, a 7. § 19. pontja szerint régészeti leletnek nem minősülő egyéb tárgyak.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	nincs
2.	Művészeti, történelmi, illetve vallási emlékekből származó, de azok szerves részét képező részek és elemek.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	nincs
3.	Bármilyen alapra, bármilyen anyag használatával, teljesen kézzel készített képek és festmények, melyek nem tartoznak a 4 és 5. kategóriába, valamint nincsenek alkotójuk tulajdonában.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	legalább 1.000.000,- Ft
4.	Bármilyen alapra, vízfesték, guache és pasztell használatával, teljesen kézzel készített képek és festmények, melyek nincsenek alkotójuk tulajdonában.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	legalább 300.000,- Ft
5.	Az 1., 2. és 4. kategóriába nem tartozó, bármilyen alapra, bármilyen anyag használatával, teljesen kézzel készített mozaikképek és rajzok, melyek nincsenek alkotójuk tulajdonában.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	legalább 300.000,- Ft

6.	Eredeti metszetek, nyomatok , szita- és kőnyomatok a hozzájuk tartozó nyomólemezekkel, valamint eredeti plakátok, melyek nincsenek alkotójuk tulajdonában.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	legalább 300.000,- Ft
7.	Az 1. kategóriába nem tartozó eredeti szobrok , illetve szoborművek és az eredetivel azonos eljárással készült másolataik, melyek nincsenek alkotójuk tulajdonában.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	legalább 500.000,- Ft
8.	Fényképek, filmek és negatívjaik, melyek nincsenek alkotójuk tulajdonában.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	legalább 300.000,- Ft
9.	Ősnyomtatványok és kéziratok* , beleértve a kézírásos bejegyzéssel ellátott könyveket, a térképeket és zenei partitúrákat egyenként, vagy gyűjteményes formában, melyek nincsenek alkotójuk tulajdonában.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	nincs
10.	A 9. kategóriába nem tartozó könyvek egyenként, vagy gyűjteményes formában.	kor	100 év
		forgalmi érték	legalább 300.000,- Ft
11.	Nyomtatott térképek.	kor	100 év
		forgalmi érték	legalább 300.000,- Ft
12.	Iratok, irategyüttesek, valamint irat- és tervtári anyagok, kép- és hangarchívumok anyagai, bármilyen adathordozón.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	nincs
13.	(a) Természettudományos gyűjtemények: zoológiai, botanikai, paleontológiai, ásványtani vagy anatómiai gyűjtemények* , illetve azok egyes darabjai; (b) Történelmi jellegű gyűjtemények: Történelmi, néprajzi vagy numizmatikai jelentőségű gyűjtemények.	kor	nincs
		forgalmi érték	legalább 500.000,- Ft
14.	Közlekedési eszközök.	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	legalább 500.000,- Ft

15.	<p>Az 1- 14-ig terjedő kategóriák egyikéhez sem tartozó minden egyéb antik darab, különösen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékok, játékszerek - üvegtárgyak - arany- és ezüstnemű - bútorok - optikai, fotó- és kinematográfiai berendezések - hangszerek - órák és alkatrészeik - fából készített műtárgyak - kerámia - kárpit - szőnyegek - tapéta - fegyverek - numizmatikai tárgyak (érmek, jelvények stb.) 	kor	legalább 50 év
		forgalmi érték	legalább 300.000,- Ft